

Dendrocacalia, amelyben Komon dendrocacaliává változik

Komon, ahogy az út szélén ballagott, bele-belerúgott a kőbe. Minden különösebb ok nélkül. Kora tavasz volt még, az út fekete a nedvességtől. A kő öklömnyi, egészen közönséges kődarab, akár szén is lehetett volna: ezért támadt talán az az ötlete, hogy rúgja. Jelentéktelen ügynek látszott az egész, de Komont mégis nyugtalanította.

Ezt az érzést a tisztelt olvasó ismeri, nem igaz? Mindenki vel megesik, hogy mintegy önkéntelenül körbe néz, némán megbizonyosodik róla, hogy vajon mások is ugyanazt csinálják-e? És ha mégsem lát senki mást, akkor abbahagyja, és úgy tesz, mint akinek semmi köze a dologhoz, de hirtelen valahogy nagyon magányosnak érzi magát, és a követ jobb lába helyett már a ballal kezdi rugdalni. Komont olyasféle érzés szállta meg, mintha valami húzná-ragadná magával a semmi-be. Megdöbbsent: hát ilyen üres, ilyen könnyű ő? És olyasmit is érzett, hogy egy növényféle kezdi benne bontogatni ágait, leveleit. Aztán hirtelen úgy érezte, mintha zuhanna, és ez a zuhanás egyszerre volt kellemetlen és kellemes. Döngött alatta a föld. Már éppen a szédülésnél tartott, amikor felfedezte a gravitációt. Nem csodálatos? Valami szorította a földhöz, egészen hozzátapadt. Mintha hozzáragasztották volna a földfelszínhez... Nem is, *valóban* hozzáragasztották. Tekintete véletlenül a földre esett, erre összerezzen: lába már a földben volt. Komon egyszerre növénygé változott. Lány, vékony, zöldesbarna se nem fű, se nem fa növénygé, valami furcsa szerzetté.

Besötétedett. A sötétség éjszakai vonatablakként tükrözte vissza az arcát. Érzéki csalódás volt. De miféle érzéki csalódás ez? Olyanfajta, melynek folyamán Komon arca egyszerűen elfordult. Ijedten a fejéhez kapott, és helyreigazította. Ebben a pillanatban hirtelen minden a régi lett.

Kapkodó léptekkel igyekezett, félt, hogy valaki meglátja. Ha meglátná, akkor úgy tesz majd, mintha semmi, de semmi nem történt volna. Igen, ott az a fickó tényleg őt nézi. Kapkodva tett néhány lépést, majd azt színlelte, mintha elbotlott volna, megpróbálta az egészet a cipőjére kenni – ezzel talán átveri a fickót. Próbált arra gondolni, hogy az egész előbbi közzjáték csak hallucináció volt, érzéki csalódás – nem is lehetett más...

Aztán majd egy évig semmi nem történt. Komon az elején még meglehetősen megszeppent volt, de aztán megpróbálta elfelejteni az egészet. Pontosán egy év múlva, szintén kora tavasszal újra kijött rajta ugyanaz a betegség.

Egy napon Komon levelet kapott:

Szükségem van Önre. Ez az Ön sorsa. Holnap három órakor a Kanranban.

K.

Első pillantásra megállapította, hogy az írás női kéztől származik. Szegény Komon, majd fölkiáltott örömeiben. Ki lehet ez a K., ki lehet? – töprengett egyre. Mert meg kell tudnia, ki az. Egyszerre érezte úgy, hogy tudja is, meg nem is: egyszerre fogalma sincs róla, kicsoda, mégis jól ismeri. Ahogyan ezen gondolkozott, egészen szuggesztív állapotba került, és bebeszélte magának, hogy igenis volt egy K. nevű szerelme.

A levelet gondosan összehajtotta a hajtások mentén, visszatette a borítékba és két tenyere közé szorítva némán ácsorgott. Tenyere egyszerre lett szem, fül, orr, száj – s végül mintha ő maga is beleolvadt volna abba a borítékba. Kettéhajtotta és betette a belső zsebébe. Nem gondolt a levél tartalmának esetleges előzményeire, sem arra, hogy mi lesz utána. Már egyedül azzal, hogy ott volt, olyan érzéseket keltett benne, mintha érdemtelenül jutott volna hozzá.

Megvirradt. Éjszaka szeles eső verte a zsalukat, de reggelre kiderült az ég. Kicsit korán volt még, de valamivel egy után már kilépett a lakásból. Visszafordult és észrevette, hogy a szobája egyik ablakán hal alakú repedés van, az ereszről pedig valamilyen, ki tudja mire használt félig elrohadt kötél lóg le. Ezt a két dolgot jól az agyába véste, és elindult. Az utcát még tócsák tarkították, hullámvonalban ment, hogy száraz aszfalra lépjen. Szerette volna előre átlátni a helyzetet. Mert

ki merné azt állítani, hogy hasonló esetben nem fogta el a szorongás? Az utcára bekúszott a szél. Komon nehezen kapkodta a levegőt.

Megérkezett céljához, a Kanran kávéházhoz.

Rendelt egy kávét, és földimogyorót is kért – ilyen rendkívüli alkalomra az illik. Letelepedett az egyik kirakat melletti zugban, ahol bátran szabadjára engedhette gondolatait. Micsoda meglepetés volt az a levél! Milyen félelmetes, hogy valahol a szíve mélyén vágyott rá, de nem figyelt fel rá! „Persze, biztosan ültünk már itt ezzel a K.-val, ugyanennél az asztalnál, és hallgattuk egymás siránkozását, egymás sirárait reménytelen szerelmeinkről. Tudtunkon kívül így készítettük elő ezt a napot. Csodálatos! – hajtogatta magában. – Egyszerűen csodálatos! – ismételte magában. – Most, hogy itt van ez a nap, már tudom, hogy mindig is éreztem, hogy egyszer eljön.” Semmi furcsát nem talált abban, hogy így érez. Minél inkább mondogatta magának, mennyire várt erre, annál könnyebb volt elhittetnie magával. Így kellett lennie. Komon erre a gondolatra úgy vigyorgott magában, hogy az már másoknak is feltűnt.

Ilyenkor mintha minden nagyobbak tűnne. Például már a körülöttünk levő tárgyak is olyanok, mintha nagyítólencsén át néznénk. A kávéház székeinek úgy négyötödét foglalták el vendégek, ezeken most azonnal szembe ötlött az orruk tövén levő anyajegy, a kiütés a fülük alatt, csorba aranyfoguk, az orrukban a tűrhetetlenül hosszú szőrök. De az is, hogy annak a zakós férfinak a gyűrűjéről lekopott az aranyfuttatás; hogy annak a matróruhas gimnazista lánynak a szoknyáján egy apró barna folt éktelenkedik. Hogy ott van az a középkorú férfi, akinek a tokája szinte összenyomja a gallérját, és az asztal lapjába, amin éppen könyököl, valaki nyállal átfúrt szívet vésett. s hogy az a narancssárga bőrű, kiugró pofacsontú diák, aki most szónokol, úgy fröcsköli a nyálát, hogy egy kövérkés kislánynak állandóan törölgetni kell miatta az arcát. S hogy ennek a lánynak a lába mellett, az ablaknál, egy olyan tenyérszerű kis helyen, ahová még láb nem lépett, a hasadék időnként kinyílik, és föl-fölpislog egy patkány; s hogy a padlót nemrég fölloccsolhatták, mert úgy meglátszik rajta a por, mint fejbőrön a korpa.

Komon rendkívül elégedett volt, s úgy bámulta az utcát, mintha a helyiséget betöltő tekintetek a magáénak már nem hagytak volna

teret. A fővárosi magasvasúthoz vezető autótút közben olyan fehérre száradt, hogy várható a rávetődő árnyékok kifehéredése is.

Autók sora kígyózik az úton, lassan összetörve a felszáradt árnyékokat, tovább haladtukban elfújva őket.

Két óra tíz perc.

Az ajtóban egy nagydarab férfi áll, egyenesen, mint egy csavart nyalóka. Tekintete csak Komonra mered. Komon hirtelen úgy érzi, mintha a nyakát eddig szorító vaspánt leesett és egyből ketté is repedt volna, mintha a szemgolyóját a szívéhez rántotta volna valami.

Az nem lehet!

Nem is volt olyan hatalmas termetű, az csak érzéki csalódás volt, amit a hátulról érkező fény okozott – de azért nem kislány. Sokkal inkább zömök férfi, álló gallérú, fekete zubbonyban, vastag szemüveggel. Arca széles, torz és szívfacsarón egyenetlen. Közepén lapos, fényes orr, az arc jobb oldala mintha egészében kicsit felcsúszott volna, és a férfi jobb szeme mintha egy nagy ürességben ült volna szemüvege mögött. Keskeny bal szeme olyan volt, mintha be akarná szippantani az embert, jobb szeme meg mintha meg akarná inni. Az erek a halántékán? Azok, ha megmozdulnak, pontosan olyanok, mint a hernyók.

„Ez lenne K.?” Az nem lehet! A fickó tekintete végigfutott a vendégeken, két lépést tett, aztán egyenesen Komon asztalához tartott, mint akit várnak. Ez aztán a fordulat! Egyszerűen csak leült, és rögtön úgy tűnt, mondani is akar valamit. Komon zavarában úgy tett, mintha megigazítaná a székét, jobb ötlete nem volt. Mert mit csináljon? Ez a férfi csak nem lehet azonos K.-val? Olyan szép kézírás csak nem származhat tőle! Arról nem is beszélve, hogy az nem lehet, hogy K. nem az ő szerelme, egy gyönyörű fiatal lány! Hogy mer ideülni ez a barom?! De nem, higgadtan kell gondolkodnia. Lehet, hogy ez a fickó ismeri K.-t, és az esküdt ellensége! Szíve vadul kalapált. Ha értesíthetné még valahogy K.-t, hogy vesztébe rohan, ha ide jön! Menjen az állomásra? De hátha busszal jön ... Vagy lesse meg a dohányosbódé előtt? Persze, mellékutcán is jöhet... A szíve úgy vert, hogy a falióra gyorsabban ütögette a perceket, s ujjai homokóraként szűrték az időt.

Felnézett. A levegő ránehezedett, s ez olyan nyomasztóan hatott rá, akár eső előtt szokott. Az idegen Komonra meresztette barlangszemét, mintha csak a veséjébe akart volna látni. Úgy nézett rá, mintha azt mondaná: „mindent tudok rólad.” Lehet, hogy így is van – gondolta

Komon. Aztán rájött, hogy ez ostobaság. Már hogy ismerné őt ez az idegen? Hiába hessegette el a mondatot, az mindig újra és újra visszatért, ahogy eső után nő ki a gomba. Megérné egyenesen tőle megkérdezni: „Mi az a minden, amit tud?” Mert találkozott már ilyen érzéssel, de nem tudott rájönni, hol. Kinézett az utcára. A villanypóznáról megértőn pillantott rá vissza a plakát:

FÜVEK-FÁK HETE

Megvan! Szóval növény.

Szemét rosszat sejtve sütötte le, aztán tehetetlenül nézegetett, mint akinek a mellét abroncsok szorítják. Ez a sors. Valahogy nem tudta elhessegetni a gondolatot, hogy a sorssal harcolni kell. Hogy valaminek történnie kell, az biztos. Először kezdett elmélyülten gondolkozni azon, hogy mit jelentett volna számára, ha K. valóban megjelenik.

Hát jó! Bárhogy lesz is, meg fogja védeni K.-t *ettől a férfitől!*

Két óra ötven, az idő veszedelmesen múlik. Komon az ablakból tüzetesen végigvizsgálta a járókelőket. A pénzt leszámolta az asztalra, hogy, amikor K. fölbukkan, azonnal elébe rohanhasson. Fontos, hogy külseje semmit ne áruljon el a kiállt izgalmakból. Fejében erős kőfalat kell emelnie maga és a férfi közé. De ha a barlangszemre gondolt, a kövek azonnal szétgurultak. Hiába fordította el tekintetét, a férfi nézése mégis zavarta. Ha háttal fordult, akkor is látta magabiztos, torz vigyorát; ha kinézett az ablakon, akkor sem tudott megnyugodni. Észrevette, hogy az utcai forgalom megélénkül, s azt is, hogy agya lassan elernyed. Ez baj, mint ahogy baj az is, hogy öntudata nem tudta követni a külvilág forgását. Tudatában mintha minden mozgás megkésett volna, mintha halvány csóvát húzott volna egy elmosódott fényképen. Mintha egy kaleidoszkóp üvegszemcséi forogtak volna körbe-körbe folyamatosan megtörve a fényt. Kis és nagy autók, biciklik, ruhák, léptek szürke árnyakká váltak, és beleolvadtak a komor fénypázmákba. Nem lesz gyerekjáték ebből a színes, fényes egyvelegből kiválasztani K. kisasszonyt, rájönni, hogy mikor és merre tűnik föl. De minél inkább próbálta felidézni K. valamely jellegzetes ismertetőjegyét, annál kevésbé sikerült. Hirtelen megijedt attól, hogy mi van, ha már itt várakozik a kávéházban? Abban a pillanatban, mikor ebben az igen fontos kérdésben egyszerre elbizonytalanodott, hirtelen azon kapta magát, hogy tekintete vissza-vissza téved a fűk-fák hetének plakátjára.

Mi történhetett? Biztos elfelejtette.

Komon öntudatlanul felnézett az égre.

Ahogy felnézett, az ég beszivárgott szemébe, aztán azon keresztül betöltötte egész testét, pontosan úgy, mintha kiszorítaná belső szerveit. Valaki, aki Komon feje fölött várakozott, habozott, merre induljon. Ahogy jobban megnézte, ez a valaki természetesen ő maga volt: saját arca, amely sötét szemeire tükröződött. Közben a földgolyó dübörögni kezdett. Komon jóleső mámort érzett, mintha valamilyen roham tört volna rá.

Pontosan olyan volt, mint egy évvel ezelőtt: teste mintha kifordult volna önmagából, és egy pillanat alatt növénygé vált. Se nem fa, se nem fű, hanem valami furcsa növény; még ujjából is levelek lettek, leginkább a krizantém leveleihez hasonlóak. Nem olyan növény volt, amin megakad a tekintet, de azért olyan sem, amin átnéznének.

Megpróbált mozogni. Teste nem akart engedelmessé válni. Aztán végre valahogy sikerült megtalálnia és kirángatnia az arcát, végül előre fordítania – s ebben a pillanatban visszaváltozott olyanná, amilyen azelőtt volt.

Azaz mégsem teljesen olyan. Mikor telt el ennyi idő? Időközben valahogy fél négy lett. A fickó eltűnt. Már rég elmúlt a találka megbeszélte ideje. A lány biztosan akkor ért ide, amíg Komon növényi állapotban volt, és mivel senkit nem talált itt, hát el is ment. Vagy... ott van még az a leginkább kényelmetlen gondolat: mi van, ha nem is létezik a lány? Lehet, hogy K. mégis csak az a férfi volt. Akármennyire is rossz volt erre gondolni, talán mégis így volt a legjobb. Persze beszélhetünk-e itt egyáltalán arról, hogy „legjobb”? Nem merete kinyitni a szemét. Szégyenkezve, reményvesztetten hagyta el a kávézót, mint aki menekül.

Az utcai nyüzsgéshez sem volt hozzászokva. Mintha a világon minden azt szolgálná, hogy őt eltaszítsa. Azt viszont furcsállta, hogy senki sem állította meg, senki sem rekesztette ki, senki sem tartóztatta fel. Igaz, nem hitte, hogy ez a furcsa szabadság még a következő pillanatban is tartani fog. Vajon mikor ér véget? Mert az eszébe sem jutott, hogy ő vessen véget a pillanatnak. Tovább sétált, hagyta, hogy a tömeg vigye magával. Arra ment, amerre a lámpa éppen zöld volt, hol csendes, hol nyüzsgő helyeken járt. Reklámozslap hirdette:

TISZTELT JÁRÓKELŐK! MOST VAN A FÜVEK-FÁK HETE. SZERES-
SÜK EGYÜTT A NÖVÉNYEKET! A NÖVÉNYEK HOZNAK BÉKÉT
AZ ÖSSZETÖRT SZÍVNEK ÉS TESZIK SZÉPPÉ, ÉLHETŐVÉ VÁRO-
SUNK UTCÁIT!

Komon azon tűnődött, hol lehet. Persze, hogy eltévedt. Egyébként furcsa egy helyre került. Egy dombon volt, ahol valamikor kerítés állt, de azóta leégett, csak üszkös nyomai maradtak. Ahogy a nap állásából megítélte, öt óra lehetett. Emberi jelenlétnek nem volt semmi nyoma. Komon hirtelen ráébredt, hogy elfáradt. Az előbbi tapasztalatból már tudta, hogy mennyire veszélyes is mostani helyzete. Tudta, mi lesz, hogyha megáll itt, egy ilyen helyen, mégsem tudott ellenállni a kísértésnek, és lehuppant egy lapos kőre ott, a bekerítetlen területen. Észrevette, hogy feje lazulni kezd, annyira, hogy bármelyik pillanatban kifordulhat. De már semmivel sem törődött. Ült. Látszott, hogy arca már alig bír megmaradni rendes helyén, folyvást a visszájára akar fordulni. Egész testében reszketett, két kézzel megragadta egyre elfordulni akaró fejét, mely úgy vergődött, mint a partra vetett hal. Szegény Komon! Milyen szívesen letépte volna fejét tövestül, s eldobta volna! De mi lenne vele azután? Kimerült, s lassan a szorítás is engedett, feje kiszabadulhatott.

Ezúttal nagyon is tudatában volt annak, hogy növénné változik. Érezte, hogy a külvilág egy darabja az ő része lesz, míg az a cső alakú valami, ami már nem ő, Komon, bár korábban az volt, most növénné válik. Többé már nem ellenkezett. Úgy van, ahogy a reklámozslapon is írták, nem igaz? „az összetört szívnek...” Hát, akkor váljon csak növénné! Így, hogy a saját döntése volt a dolog, már egészen kellemes érzés. Miért ne lehetne végérvényesen növénné?

Csak, hogy valahogy elviselhesse ezt az üres világot.

Miért? Különösen itt, a komor zöld árnyak között?

Miért is nem lehet belőle nemes babér, azokkal a kis méregzöld, hullámos szélű levelekkel?

...

Alighanem ilyen lírai gondolatok támadtak Komon fejében.

A kiégett helyek rozsdabarnája kezdett fölszívódni a növény-Komonba. Nem messze tőle oszlopként magaslott egy kandalló: mint térképet, halvány rózsaszín színfoltok tarkították. A zsinelytörmelék alól gyomok dugták föl fejüket. Meg aztán, most már el sem tudott volna fordulni a tudata homlokterében megjelenő romoktól. Komon szilárdan elhatározta, hogy igenis növénné változik.

Ha így folytatódta volna a dolgok, Komon biztosan növénné válik.

Ha ebben a pillanatban nem riasztja meg egy váratlan hang, akkor biztosan átváltozik, és el is burjánzik a környéken.

– Tudtam, hogy *dendrocacalia!*

A hang a dobhártyája irányából érkezett, ami nem is volt csoda, hiszen arca kifordult.

Az összeomlott kapu tövében meglapuló növényhez egy fekete zubonyos, vastagkeretes szemüveget viselő férfi guggolt. Le-lecsúszó szemüvegét állandóan igazgatta, miközben négyszögletes ujjával úgy simogatta a növényt, mint akinek minden vágya birtokolni azt. Természetesen Komon volt az a növény. A férfi pedig – természetesen – a Kanran kávéházbeli férfi volt.

De hogyan jutott a nyomára? Követte volna?

– Ez kétségtelenül *dendrocacalia* – szögezte le még egyszer, vihogva a férfi. Aztán, előre nem tudhatni, mi okból, fényes tengerészbicskát húzott elő a zsebéből.

Komon ijedtében önkéntelenül megpróbált odébb húzódni, de mivel már majdnem teljesen átváltozott, ez sehogy sem sikerült neki.

– Micsoda rendkívüli dolog, hogy itt, Japán főszigetén is található *dendrocacalia!* – ezzel a férfi előredobta a bicskáját, amely Komon lábától nem messze a földbe szúródott.

A véletlen kiszámíthatatlan: a férfi válla Komon még növénné nem vált arcához ért, meglökte, erre az arc egy másodperc töredéke alatt levált. Komon keze mozgásba lendült, arcát ösztönösen fölkapta, és visszaigazította a helyére.

A férfi mély hörgésszerű hangot hallatott, s ijedtében akkorát ugrott, hogy nekivágódott a távoli, üszkösre égett kőkerítésnek.

Ekkor a növény már nem volt sehol, ellenben Komon ott állt teljes emberi valójában. Komon nem értette tökéletesen a történeteket, azok jóval túlestek felfogóképessége határán. Úgy tűnt, hogy arca minduntalan megpróbál hátrafordulni, de keze önkéntelenül is vissza-visszaigazítja.

Bizonyos volt abban, hogy keze még sok mást is szeretne. Például, amikor megpillantotta a földbe szúrt bicskát, készségesen fölvette, és kabátja belső zsebébe süllyesztette, tulajdonosának tiltakozását hallotta ugyan, de teljesen figyelmen kívül hagyta. Feje ugyanis kótyagos volt, így nem igazán hatotta meg ez a sirám. Ekkor a lábára nézett és minden ok nélkül eliramodott a férfi elől, aki az imént olyan mély érdeklődéssel közelített felé. De őt aztán nem érdekelte, csak futott lefelé a dombról az úton, ahol az üszkös kerítésen kívül nem volt más.

Arra lett figyelmes, hogy nem csak egy pár láb dobogását hallja. Olyan volt, mint a visszhang, de mégsem az volt. Az egyik pár lábhoz tartozó dobogás kétségtelenül teljesen más ritmusban hangzott, mint

Komoné. Mellette, a fedetlen csatornában örvénylett a víz, a vízen száraz ágak és levelek úsztak, Komon ezeken kezdett lépkedni. Ismét meghallotta a *másik* lépteit. Ahogy hátrafordult, még látta, hogy úgy harminc méterre mögötte egy fekete ruhás alak siklik a kerítés mögé, mint valami hal.

Vonat zakatolására lett figyelmes; elindult a hangok irányába.

Már besötétedett, mire hazaért. Megállt szobája közepén, és órákig mozdulatlanul állt, mint aki próbál valamire visszaemlékezni. Végül arcára zavart árnyak ültek ki, furcsán csettintett nyelvével. Leült egy székre, behunyta a szemét, és úgy, ahogy volt, elaludt. Eléggé kimerült ugyanis.

Másnap délután ébredt föl, mikor a szeles időt csöndes eső váltotta föl. Látta, hogy az örökzöldek teleszívták magukat vízzel, s jóllakottan tapadnak az ablaküveghez. Észrevette, hogy az ablak alatt a fekete zubbonyos férfi nyugodtan sétálgat az utcán, miközben bőrig ázik. Komon halálra rémülten bújt az ablak árnyékába, és nagyokat nyelt. Kis idő elteltével sikerült rávennie magát, hogy felálljon az asztaltól és elinduljon otthonról.

Nem volt határozott célja. Annyit biztosan tudott, hogy végére kell járnia a dolgoknak, valamit ki kell derítenie. Látta, hogy az emberek, akiket az állomásépületbe kényszerített az eső, lassanként előjönnek, az addig nyitott ernyők összecsukódtak. Persze voltak olyanok is, akik továbbra is nyitott ernyővel sétáltak. Megérkezett a vonat. Komon, ahogy meglátta a gőzölögve száradó ruhájú emberekkel telezsúfolt zöld szerelvényeket, melyek az esőtől úgy festettek, mintha az erőlködéstől megizzadtak volna, elsőnek ugrott föl, mint akit kergetnek.

Az ablak vizes volt, így csak homályosan látott ki rajta, de úgy tűnt, hogy a fekete zubbonyos férfi, aki az imént úgy megijesztette, mikor megpillantotta a leveleken keresztül, most az ablak túloldalán maradt. Követni akarta a szemével, de a vonat addigra nagy robajjal elindult.

– A következő megálló a Könyvtár!

Ahogy meghallotta a vonaton a megálló nevét, Komon azonnal el is határozta magát. Hát persze! Utána kell néznie, hogy volt-e már példa arra valaha, hogy egy ember növénné változzon, és ha volt, akkor annak mi volt az oka!

Elsőnek Dante Isteni színjátéka jutott eszébe. Mintha ott esett volna meg egy halandóval, hogy növénné változott! Azt azért érezte, hogy

ez egy kicsit kevésbé tudományos megközelítés ahhoz, hogy rájöjjön, mi történik most az ő testével a valóságban – ettől függetlenül úgy gondolta, hogy valahol csak el kezdeni, így kitöltötte a kérőlapot, és átadta a könyvtárosnak. Ekkor – mintha csak számítottak volna arra, hogy ő éppen ezt a kötetet akarja kikölcsönözni – azonnal meg is kapta a könyvet cédulája ellenében.

– Keresse ki a nyolcvankettedik lapot – mondta a könyvtáros.

Komon a könyvtárosra nézett. A fekete zubbonyos férfi állt előtte.

Zavartan ült le, mint akit sarokba szorítottak. Még egy könyvjelző is volt a nyolcvankettedik oldalnál, ahol a könyv magától kinyílt.

„Pokol XIII. ének, Pier della Vigna története:

... e vadont, hol nincs vigasság,
megint csak felkeresve, testük ott
saját morc árnyuk fáján felakasszák.¹

Dante itt éppen a hetedik pokol második bugyráról szól, az öngyilkosoknak kijáró büntetésről. De Komon nem vétett maga ellen; hogy is lehet hát összehasonlítani az ő esetét Pier della Vigna történetével? Aki Federigo két szívkulcsának birtokosa volt. A történet akkor nyugtatta volna meg teljesen, ha eszébe jut legalább valami, ami miatt Minosz méltán büntethető... Csakhogy Komon egyáltalán nem értette, miért kárhozzáttnák őt olyan büntetésre, mint az öngyilkosokat. Aztán, ahogy a megelőző passzusokat kezdte tanulmányozni, lassan megértette. Azok, akik a pokolra kerültek, nem feltétlenül vannak saját bűneik tudatában. Azaz itt a büntetés, de nincs meg a bűn. És gyanakodni kezdett: csak nem tudat alatt ölte meg önmagát?

Kiszaladt a könyvtár folyosójára, oda, ahol mindenki csak lesütött tekintettel jár-ke, aztán eliramodott. A padló vastag olajrétege pedig egyre marasztalta a lábát, a szembejövők féltek a fénytől. A gépiesen mozgó könyvtárosok szigorú pillantásokkal figyelmeztették azokat az engedetleneket, akik a fény felé emelték fejüket. Lehetséges persze, hogy az egésznek nemcsak az volt az oka, hogy az ablakok elkorcsosultak, akár a vakond szeme – inkább az, hogy Komon lelkének szemhéja nehezült el. A hideg sem csak azért rázta, mert az imént elázott az esőben, hanem, mert ez a hely lekéste az évszakváltozást: ide még nem érkezett meg a tavasz.

¹ Babits Mihály fordítása

Furcsa pillanat volt, mintha megállt volna az idő. Csak nem változott át mindenki növénné? Ismét érzéki csalódás? Bármilyen rövid ideig kísértette is a némaság, Komon igazi pokolban érezte magát.

A kijáratnál a kapus galléron fogta:

– Mit képzelsz, kérem?!

Komon ránézett: a kapus a feketezubbonyos volt. Arca akár egy igazi hársi, melynek az a legfőbb feladata, hogy az öngyilkosok fáját vizsgálja-kopogtassa. Úgy, ahogy a Pokol illusztrációiban látta. Rövid dulakodás kezdődött, sikerült kiszabadítania magát a feketezubbonyos szorításából. Karját, mely már-már elhagyta, hirtelen arcához szorította, és elszaladt.

Akkor sem nyugodhatott azonban meg, miután kijutott. Az eső közben finom, ködszerű permetezéssé szelídült, melyben teljesen elvesztette tájékozódási érzékét. Mint a sekély tóban rekedt hal. Megszaporázta lépteit, hogy elmenekülhessen, de olyan volt, mintha a Pokol mindenhová követné, szabadon mulatozva a város utcáin.

Hazament, mert nem volt hová mennie, és akkor hirtelen eszébe jutott a belső zsebében lapuló levél. Előhúzta: a sarkai kicsit megkoptak, de még így is nagyon szép volt. Nem olvasta el még egyszer, hanem darabokra tépte és az egyik darabot gyufával meggyújtotta, majd mielőtt az kialudt volna, meggyújtotta vele a következő darabot és így tovább, míg az egész levél meg nem semmisült. Komon azon kapta magát, hogy már nem is a levél, hanem a lángok szépsége ragadja magával.

Szerelem?! Baromság. Nézd, ott ég szénné! Ott ég a szeretőd! – gondolta. – Mint a nagybögő a zenekarban. Japetosz fiának éneke. Vagy Prométheusz tüze? Az, amely Zeusz népét, az emberiség fölött trónoló szülőgyilkosokat volt hivatva kiűzni?

Az utolsóként ellobbanó papírdarabkában, mely hosszú, fehér füstöt kanyarított maga után, távoli városok fényei csillogtak. Komon hirtelen eltakarta arcát és felpattant. Újra olyan rohama volt, mint átváltozáskor. Valaki lopja a tüzet! Komon most már értette: növénné változása a Zeusz-nép mesterkedése!

Fölkerekedett, hogy szerezzen egy görög mitológiát, és megfejtse Zeuszék titkát, a növénné változtatás rejtélyét.

Ott volt először is Daphné: hiába igyekezett Apollón elrabolni, Piniosz megmentette, igaz, az életébe került. Babérfa lett belőle. Ő viszont nem menekülhet, várja a pokol. Daphné a Piniosz folyóba akarta magát

ölni... De ez nem lett volna megváltás! Babérfának lenni többet jelentene talán, mint embernek? Ez, valahogy mégsem tökéletes megoldás. Bűnhődése nem volt olyan jellegű, amibe Zeusznak is lett volna beleszólása... Vagy ott van Szürinx, akit addig üldözött Pan, míg a lány náddá nem változott, és Juankitrosz, aki... izévé, és a rózsává változott Adonisz, megértette, hogy rózsaként hasznosabban szolgálhatja Apollónt, Aphroditét, egyszóval Zeuszék dicsőségét. És Heliászok, akik Zeusz áldozatát, Phaetónt vörösfenyővé siratták! És tagadhatná-e valaki, hogy Klütiét nem Apollón változtatta napraforgóvá?

Aztán Narkisszosz is átváltozott nárcisszá, igaz, az istenek megsajnálták, de ez a sajnálat csak a halál szabadságában mutatkozott meg. Mi ez, ha nem a reménytelenség szabadsága?

Azaz, ha valaki növénné változik, az megszabadul minden szerencsétlenségétől, de ezzel együtt jó szerencsáját is elveszíti, eltörlik bűneit, de cserébe örök büntetésben reked. Ez nem ember szabta törvény, hanem Zeusz és társainak műve. Ide új, még erősebb prométheuszi tűz kell!

Egy napon Komon a következő levelet találta az ajtajában:

Mélyen tisztelt Dendrocacalia Crepidifolia!

Örömmel konstatalem, hogy Ön létezik a főszigeten is, ez a jelenség számomra azonos a csodák csodájával.

Szeretném közelebről megismerni személyét. Ma este hatkor tiszteletem teszem Önnél.

A K. Arborétum igazgatója s. k.

Könnyűszerrel megállapította, hogy az írás a Hárpiától származik. Igen, a feketezubbnyos... Iszonyú harag öntötte el. Mert, ugye, háttálatlanul pimasz ez a levél?

A Hárpia pontosan hat órákor beállított Komonhoz.

Nem olyan érzést keltett, mint a pokol szigetéről származó madár, inkább, mint Zeusz kifutófiúja. Dühében nem kínálta helytel, inkább fellapozta a görög mitológiát. Hárpia nem más, mint Neptun vízi szeretője, aki azért jött, hogy tüzeket oltson ... Végre megszólalt:

– Most már mindent tudok magáról.

– Nagyon helyes – szölt a feketezubbnyos meglepően csikorgó hangon.

Komon hallgatott.

– És mi az a minden? A görög mitológia? Mit írnak benne?

– Hárpia Neptun szeretője, az pedig madár alakú szörnyeteg!

– Ez nagyon érdekes, Dendrocacalia uram, de...

– Engem Komonnak hívnak!

– Ugyan, Dendrocacalia úr! De hát nem gondolja, hogy a görög mítoszok kissé tudománytalanok? Többet ártanak, mint használnak. Beszéljünk kicsit érdekesebb dolgokról! Olvasta ön Tyimirjazev könyvét *A növények életéről*? Egy mondatában azt állítja, hogy a növény és az állat között nincs minőségi különbség, csak mennyiségi. Ezzel tehát azt akarja mondani, hogy a tudomány szempontjából növény és állat között nincs is igazi határ. Ez érdekes, ugye? Micsoda felismerés! Szerintem a növény maga a tudathasadás. Mi másért is szeretné a mi korunk annyira a növényeket? A hisztériások mást tesznek, mint kultuszt csinálnak a növényeknek, sőt, utánozzák őket! Ez azonban nem tiszta megközelítés... Én a magam részéről meglegésem Tyimirjazev tételével.

– Inkább Zeuszra esküszik, mi, aki azért küldte ide, hogy eloltsa a tüzet, nem igaz?

– Ne tréfáljunk, én csak azért jöttem, hogy személyesen tiszteletmet tegyem önnél. De miért ilyen ingerült? Talán el is mondhatnám javotelem további célját. Szóval: arborétumunkban, illetőleg botanikai kertünkben szeretnénk önnek egy parcellát biztosítani. Afelől nyugodt lehet, hogy a környezet tökéletesen akklimatizált. Igazi paradicsom lenne az élet ott magának, és ne felejtse, hogy közvetlenül a kormány felügyelete alatt bontogathatná leveleit. Persze, itt azt is meg kell jegyezni, hogy nem ön volna az első lakónk, aki embermúltsal a háta mögött... És most mind boldog.

– Szóval, többen is vannak?

Hárpia a szája elé emelte az ujját, csendre intve őt. Folytatta:

– Pszt! Ha valaki tudomást szerez önökről, biztosan lesznek, akik meg akarják szerezni önöket. Kereskedők. De az én intézményem teljesen más. Biztonságos. A kormány biztosítja. És akit én megszerzek, az eddig mindig nagyon jól járt.

– Jól já-árt?

– Talán rosszul fejeztem ki magam. Igazán mindegy, hogy az ember boldog-e, avagy boldogtalan. A lényeges, hogy minél dúsabban pompázzanak, minél fajtisztábbak legyenek. Nem igaz? Hát ezennel meghívom önt hozzánk, s ha kedve szottyán, látogasson el. Ez azért

is sürgős, mert előfordulhat, hogy kint, utcán tör ki magán a roham, s valaki úgy le találja majd szakítani, mint egy közönséges gyomot. És én nem bírnám elviselni, ha ez megtörténne! Kérem, jöjjön el. Ha nem sajátmaga miatt, legalább az én kedvemért! Csak nézze meg egyszer...

– De Hárpia uram!

– De Dendrocacalia uram! Ez félreértés, teljes félreértés! Próbáljunk kicsit tudományosabbak maradni! Nincs olyan, hogy hárpia. Inkább azt mondja el nekem, mit gondol a növényé változásról?

– Mi ez, próbál meggyőzni, hogy legyek Zeusz rabszolgája?! Hárpia eloltja a tüzet és az embereket arra kényszeríti, hogy megfizessék szörtelenségük árát! És ezt még képes úgy előadni, mintha valamiféle szívességet tenne nekem!

– Maga bolond egy kicsit! A növény a logosz gyökere! Micsoda gondolat! Egészen olyan, mint egy mítosz. Csak egy régi. Az új mítoszok szerint a növények az istenek. A hétköznapi nyelvből hiányzó tiszta szót a növény szívdobogássá varázsolja.

– A növénynek szíve van? Szóval, áldozat mégis, mégpedig a növény szívéért való!

– Reménytelen eset! Képtelen megérteni...

– Tudja maga, Hárpia, mi a reménytelen? Ha a szívből levelek lesznek, csak neked szerez örömet, mert több lesz a nyesegetni valód...

– Kedves Dendrocacalia, én többé már egy szót sem szólok. Azért csak olvassa el szépen Tyimirjazev könyvét. Attól majd megnyugszik. Aztán gondolkodjon a dolgon. Biztos vagyok benne, hogy kedve támad majd eljönni hozzánk. Remek kis üvegházunk van. Alázatos szolgálója, szeretettel várjuk. A nyakam rá, hogy ellátogat hozzánk.

– A fene se megy magukhoz!

– Pedig biztosan ellátogat! De nem akarom szaporítani a szót, mindössze arra kérem, hogy ne vegye rossz néven, ha továbbra is követni fogom. Hiszen bármelyik útszélén letéphetik! És én tudom a kötelességem. Viszontlátásra!

Komon három napig nem volt sem élő, sem holt, egyre csak remegett. Éjjel sem tudott aludni, vad gondolatok rajzottak a fejében. Olyan gondolatok voltak ezek, amelyek elbújtak mindenki elől, csak Komonnak jelentek meg. Lehet, hogy nem volt ebben semmi különös. A szükség idején házról házra járó koldus véletlenül bekopogtatott az ő ajtaján is, ennyi az egész.

Egy reggel, amikor még alig virradt meg, Komon elszökött otthonról. Zsebében Hárpia bicskáját szorongatta. Végre megjött az első reggeli vonat, úgy köhögött, fújtatott, mint egy asztmás beteg. Mert végre elszánta magát, tudván és megértvén, hogy a növényté változás előtt úgysem menekülhet, ő, akinek már a születése is maga az öngyilkosság volt. S ha így, holtan tengődne tovább, már nem kell tartania semmitől. Elhatározta, hogy meggyilkolja Hárpiát, azt, aki ellopja az emberek tüzeit; és, amint alkalom kínálkozik, kiszabadítja társait a melegházból.

Megérkezett. Álmukban akarta meglepni az Arborétum dolgozóit, de legnagyobb megdöbbenésére már mindenki ébren volt és dolgozott.

– Ó, kedves Dendrocacalia úr! Soha jobbkor nem jöhetett volna, mint éppen most, amikor az *Ültess fát!*-hetet ünnepeljük. Nem reménykedtünk hát hiába, hogy éppen ezen a héten jön el hozzánk ... Erre kérem, fáradjon be! Először nézzük meg az üvegházat! Ma sok előkelő család lesz a vendégeink sorában, ezért öltöztettünk mindent ünnepi ruhába! Minden egyes levelet egyesével kisimítottunk, és, ahogy látja is, szalagokat, zászlókat helyeztünk föléjük. Ó, ma aztán nagy lesz itt a nyüzsgés egész nap! – egyszerre lehalkította hangját. – Itt nem érzi majd magát egyedül. Jó kis hely ez, nem? Szóval, megnyertem a fogadást, hahaha!

A melegház valóban kellemesnek mutatkozott: tágas, jól fűtött hely volt. Az ablakokat pára lepte be. Komon izzadt, s észrevette, hogy remegni kezd. Megmarkolta zsebében a bicskát. Hányféle levél! Fénylő, csónak alakú, álmosan leereszkedő, pihés szárú – itt minden növény képviseltette magát. Komon mélységesen szomorú lett.

Az addig permetezgető kertészek elvonultak; a melegházban csak az igazgató és a jegyezgető asszisztens maradt egy távoli sarokban. Komon még egyszer körülnézett, és elszántan kirántotta a kést:

– Hárpia, most lakolni fogsz!

Ekkor azonban váratlan dolog történt: az igazgató egyszerűen kivette Komon kezéből a bicskát.

– Ó, nahát, ez az én bicskám! Igen, már emlékszem, akkor került magához, mikor a leégett romoknál találkoztunk.

Komon mérhetetlenül fáradt volt, ügyetlensége csak ezzel magyarázható. Annyira elképedt saját sutaságán, hogy csodálkozásából nem tudott magához térni. Csak állt ott, még azt is elfelejtette, hogy visszahúzza kezét, amiből kivették a kést. „Komon, Komon, tévedtél! Azt hitted, ez a furcsa roham egyedül a te betegséged, pedig a világon minden embert sújt. És erről mit sem tudtál! Így nem lehet megölni

Hárpiát. A tüzet csak úgy lehet megóvni, hogy egymás kezét megfogva szoros kört alkotunk.”

– Hárpia, elvesztettem a küzdelmet!

– Elvesztette? És mi ez a háрпиázás már megint?

– Nem sikerült magát elpusztítanom.

– Mit heveskedik! Dendrocacalia uram, most már ne nehezítse meg még jobban a dolgomat. Milyen gyönyörű napsütés van ma, igazán növénynek való. Ez biztosan önnek szól. És ne feledje, ez itt egy kormány által biztosított létesítmény! – majd az üvegház hátuljában álló fiatalemberhez fordult. – M.! Készítsd elő a dendrocacalia talaját, és vedesd a helyére!

Komon egy sarokba került, ahol bizonyára csak a melegítő csövek miatt akadt számára hely. Az asszisztens az igazgató segítségével megfogta Komont, és feltette egy cserép tetejére. Talán már nem is kellett volna felsegíteni, talán magától is ment volna...

Lassan sötétedni kezdett. Az üvegre egyre jobban csapódott ki a pára, s úgy csöpögött lefelé, mint a viasz. Háta mögött egy ritka növésű tropikus fácska pöffeszkedett, amely, ha Komon megmozdult, leveleivel olyan hangokat adott, mint a legyező csapkodása:

– Na, Dendrocacalia uram, hogy látja a dolgokat?

Komon erőtlenül bólogatott, jelezve, hogy jól érzi magát. Szemét lehunyta, és tárt karral a kelő nap irányába fordult. Aztán Komon eltűnt, és helyén egy krizantémhoz hasonló levelű, jelentéktelen növény maradt.

Az asszisztens arra gondolt, hogy hát, ez aztán nem egy nagy szám.

Az igazgató azonban valamiért nem tudta abbahagyni a nevetést. Hiába próbálta elfojtani, egyre csak kibuggyant száján, fogai közül. Hangosan hahotázott, féktelen jókedve átragadt az asszisztensre is. Végül nevetve írta fel egy ecset segítségével a táblára:

DENDROCACALIA CREPIDIFOLIA

– És a táblát egy nagy szöggel pontosan Komon törzsére erősítette.

Lektorálta: Hajnal Krisztina